

คำประกาศเกียรติคุณ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)
นิเทศศาสตร์ดุสิตบัณฑิตศึกษาศึกษา
ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๑

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) เป็นพระมหาเถระผู้สืบทอดปฏิบัติ เป็นที่เคารพยกย่องอย่างสูงในวงการพระศาสนาและวงการการศึกษา ได้รับปริญญาดุสิตบัณฑิตศึกษาศึกษาจากมหาวิทยาลัยกว่า ๑๐ แห่ง และตำแหน่งเชิดชูเกียรติอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม ปุชนิยมบุคคลด้านภาษาไทย และราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศาสนศาสตร์

ในระดับสากล เกียรติคุณของท่านขจรฉายาในฐานะปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาในระดับโลก นอกจากนี้ เคยเป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกา มีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเป็นอาทิ ท่านยังได้รับยกย่องให้เป็น “ตรีปิฎกาจารย์กิตติมศักดิ์” จากนวนาลันทามหาวิหาร ประเทศอินเดีย ได้รับแต่งตั้งเป็น “เมธีจารย์” ของมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลก อีกทั้งได้รับ “รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ” จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) สมมติให้สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เคยตรัสไว้ว่า “เป็นพุทธบุตรที่เป็นเพชรแท้อยู่ในปัจจุบัน เป็นทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของคณะสงฆ์ไทยและประเทศไทย”

พระพรหมคุณาภรณ์ (นามเดิม ประยุทธ์ อารยางกูร) เกิดที่จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี และสอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ในขณะยังเป็นสามเณร จึงได้รับการอุปสมบทในพระบรมราชานุเคราะห์ในฐานะนาคหลวง ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อมาได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสอบได้วิชาชุดครูพ.ม. เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการและรองเลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ด้วยคุณลักษณะเฉพาะตนของท่าน กล่าวคือ มีสติปัญญาเป็นยอด ความจำเป็นเยี่ยม ความเพียรเป็นเลิศ เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างยิ่ง และเชี่ยวชาญภาษาอย่างลึกซึ้ง พระพรหมคุณาภรณ์จึงเป็นพระภิกษุผู้พหุสูต ที่ไม่เพียงแต่กษัตริย์ในพระธรรมวินัยเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้รอบรู้ในวิทยาการหลากหลายสาขา และรู้เท่าทันเหตุการณ์ความเป็นมาเป็นไปต่างๆ ในโลกปัจจุบัน อีกทั้งเป็นพระมหาเถระผู้เปี่ยมด้วยเมตตาธรรม ท่านจึงอยู่ในฐานะที่เพียบพร้อมอย่างยากที่จะหาผู้เสมอเหมือน ในการนำหลักพุทธธรรมอันล้ำค่าและลุ่มลึก มาแจกแจงแสดงอธิบาย ทั้งในแง่ทฤษฎีและในแง่ประยุกต์ ให้คนในสังคมสมัยใหม่สามารถเข้าถึงแก่นพระศาสนาได้ง่ายขึ้น ผลงานของท่านมีมากมายนับร้อยรายการ ทั้งส่วนที่

เป็นงานนิพนธ์และส่วนที่เป็นบันทึกเสียงธรรมบรรยาย หนังสือ พุทธธรรม และพจนานุกรมอีก ๒ ฉบับ คือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม และพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้ใช้เป็นตำราและหนังสืออ้างอิงของพระภิกษุสามเณรและชาวพุทธทั่วไป งานนิพนธ์ของท่านอีกส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นพุทธธรรมเชิงประยุกต์ที่ท่านนำไปเชื่อมโยงเพื่อเป็นรากฐานให้แก่สาขาวิชาต่างๆ ในแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ หรือ ศิลปะและวัฒนธรรม

ว่าเฉพาะในสาขานิติศาสตร์ หรือวิทยาการด้านสื่อสารมวลชน ปฏิบัติและผลงานของพระพรหมคุณาภรณ์ ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่า ท่านเป็นผู้เข้าถึงแก่นสารของวิทยาการสาขานี้อย่างแท้จริง นอกจากตัวท่านเองจะเจริญด้วยไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ตามครรลองชีวิตพรหมจรรย์ได้ร่ำมาสาวพัสดุแล้ว ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมา ท่านยังทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญา ด้วยความมุ่งมั่น แน่วแน่ จริงจัง และซื่อตรง ในการเผยแผ่พระสัทธรรมของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ควบคู่กับการจัดสังฆกรรมประดิษฐ์อันเป็นมหันตภัยต่อพระศาสนา เพื่อให้พุทธบริษัทบังเกิดสัมมาทัศนคติและตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ประโยชน์สุขที่แท้จริง และยั่งยืนทั้งในชีวิตนี้และชีวิตหน้า โดยมีพระนิพพานเป็นจุดหมายสูงสุด ในการปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าว ท่านได้ให้ความสำคัญแก่การสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องแก่มวลชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอิงหลักพุทธวิธีเสมอมา

ในด้านสื่อ ท่านมีบทบาทสำคัญในฐานะที่ปรึกษาโครงการพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล ผลงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ได้เครื่องมือที่ทรงคุณค่าในการใช้สืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยด้านพระพุทธศาสนา อย่างเป็นระบบและมีหลักฐานที่อ้างอิงได้ชัดเจน

เมื่อมีผู้ปรารถนาถึงปัญหานานัปการในด้านสื่อสารมวลชนที่สังคมกำลังเผชิญอยู่ใน “ยุคไอซีที” ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการผลิตสื่อที่มุ่งแต่ผลกำไรเชิงธุรกิจหรือผลประโยชน์ทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงดีชั่วถูกผิด และปัญหาการเสพติดบริโภคสื่อที่มุ่งแต่ความเพลิดเพลินบันเทิงใจแต่ไร้แก่นสาร ท่านก็ให้นำหลักปฏิสัมพันธ์ ๔ อันเป็นปฏิบัติการทางปัญญา มาเป็นรากฐานในการแก้ไขปัญหา ทั้งในฝ่ายผู้ผลิตสื่อและในฝ่ายผู้บริโภคสื่อ ดังนี้

๑. อัธยาศัยสัมภिता ปัญญาแตกฉานในเนื้อความ ได้แก่ ชัดเจนในการรับ
๒. ธรรมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในหลัก ได้แก่ จับประเด็นได้
๓. นิสิตตปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในภาษา ได้แก่ สื่อสารเป็น
๔. ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในความคิดทันการ ได้แก่ สร้างความคิดความหวังเห็นใหม่ได้

ท่านยังได้เน้นเพิ่มเติมสรุปไว้ว่า ในการปฏิบัติต่อข่าวสารข้อมูลขั้นพื้นฐานคือการศึกษา ผู้ให้จะต้องทำตัวเป็นกัลยาณมิตร ต้องจัดสรรสิ่งที่ดีที่สุด ส่วนผู้รับคือผู้ศึกษา จะต้องสร้างความสามารถในการที่จะเอาประโยชน์ได้จากสิ่งแวดล้อมและข่าวสารข้อมูลที่เร็วที่สุด

ยังมีเรื่องพุทธวิธีสอน ซึ่งอาจนำมาใช้เป็นแบบอย่างในหมู่ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสาร ตั้งแต่บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดไปจนถึงผู้ผลิตสื่อ ท่านได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการสอนที่ผู้สอนพึงสำเหนียกไว้ดังนี้

- ปัญญาเป็นสิ่งสร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวผู้เรียนเอง
- ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน
- วิธีสอน อุปาย และกลวิธีต่างๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน
- อิศรภาพทางความคิด เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างปัญญา

ส่วนในแง่การเลือกเฟ้นเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ นำเสนอ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่อีกข้อหนึ่งในวงการสื่อมวลชนปัจจุบัน ผู้ผลิตสื่อที่เป็นกัลยาณมิตรก็อาจนำหลัก ๖ ประการในการตรัสพระวาจาของพระพุทธองค์มาประยุกต์ใช้โดยอนุโลม ดังนี้

๑. คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – ไม่ตรัส
๒. คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – ไม่ตรัส
๓. คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – เลือกกาลตรัส
๔. คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – ไม่ตรัส
๕. คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – ไม่ตรัส
๖. คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ เป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น – เลือกกาลตรัส

จึงอาจกล่าวได้ว่า ด้วยความแตกฉานในพุทธธรรม ความเป็นพุทธสุดผู้รอบรู้เรื่องราวของสังคมปัจจุบัน กอปรด้วยเมตตาธรรมต่อเพื่อนร่วมโลก ท่านเป็นผู้ชี้ทางให้เห็นมิติใหม่แห่งสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คือ “นิเทศศาสตร์แนวพุทธ” โดยแท้

ด้วยปฏิบัติลาจารวัตรอันงดงาม และคุณูปการที่มีต่อวงการพระพุทธศาสนาและวงการการศึกษา สภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงมีมติเอกฉันท์ให้พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้รับพระราชทานปริญญา นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีงามที่พึงเจริญรอยตาม และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสืบไป

